

Smjernice za strateško planiranje antikorupcijskih politika u BiH

Istočno Sarajevo, april 2021. godine

SADRŽAJ:

OPĆI DIO

Akronimi.....	3
Uvod.....	4
FAZA I - POČETAK PROCESA PRIPREME STRATEGIJE.....	5
Korak 1: Obezbjedivanje šire podrške za strateški koncept.....	7
- Strateški koncept.....	8
Korak 2: Planiranje strategije.....	9
- Logički okvir.....	10
Korak 3: Formiranje i organizacija projektnog tima	11
Korak 4: Interesne strane u procesu pripreme strategije	11
- Mapiranje interesnih strana.....	12
- Mobiliziranje interesnih strana.....	12
FAZA II - PRIPREMA STRATEŠKOG OKVIRA	14
Korak 1: Analiza i procjena.....	14
Korak 2: Strateški okvir i izrada politike.....	16
- Utvrđivanje vizije	16
- Utvrđivanje strateških ciljeva.....	16
- Definiranje strateških programa (prioritetnih oblasti) i aktivnosti.....	17
- Definiranje indikatora.....	18
Korak 3: Javne konsultacije.....	19
- Konsultativne radionice.....	20
FAZA III - AKCIONO PLANIRANJE.....	21
Korak 1: Izrada akcionog plana.....	21
Korak 2: Priprema finansijskog okvira.....	23

POSEBNI DIO

SPECIFIČNE PREPORUKE ZA STRATEŠKO PLANIRANJE.....	24
Opći principi i strateški prioriteti u BiH	28
Posebne preporuke za strateško planiranje antikorupcijskih politika u BiH tijelima za sprečavanje korupcije na nivou entiteta, kantona i Brčko distrikta.....	29
Pojedinačni pregled aktivnosti općeg karaktera iz nacrtu Akcionog plana za provedbu Strategije 2020-2024. (zajedničke aktivnosti za sve nivoe vlasti u BiH).....	30

AKRONIMI

APIK, Agencija	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije
Zakon o Agenciji	Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (<i>"Službeni glasnik BiH"</i> br.: 103/09 i 58/13)
Strategija	Strategija za borbu protiv korupcije 2020-2024.
Akcioni plan	Akcioni plan za provođenje Strategije za borbu protiv korupcije 2020-2024.
TSK	Tijela za sprečavanje korupcije

□ UVOD

Na temelju Člana 11. Zakona o Agenciji, kao i zaključaka koji su proizašli iz Prvog kvartalnog koordinacijskog sastanka predstavnika tijela za sprečavanje korupcije u BiH održanog 09. marta 2021. godine, Agencija je kreirala Smjernice za strateško planiranje strateških antikorupcijskih dokumenata u BiH kao jednu od antikoruptivnih mjera kako bi u metodološkom smislu mapirala i olakšala pomenuti proces.

Uvažavajući specifičnosti ustavnog uređenja BiH, postojeći zakonski i strateški okvir borbe protiv korupcije u BiH, ove Smjernice su namijenjene tijelima za sprječavanje korupcije u BiH, kao i tijelima/komisijama koje su ovlaštene i nadležne da razvijaju politiku prevencije korupcije na određenom nivou vlasti u BiH.

Smjernice i alati strateškog planiranja koji su navedeni u ovom dokumentu, proističu iz općih standarda strateškog planiranja kao i dobre prakse u strateškom planiranju antikorupcijskih dokumenata iz perspektive praktičara na državnom nivou vlasti.

Antikorupcijske politike u BiH kreiraju se u formi strategija za borbu protiv korupcije i akcionih planova koji operacionaliziraju definirane politike. Shodno Članu 22. (obaveza razvijanja politika) Zakona o Agenciji, Entiteti, kantoni i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine usvojiti će i razviti strategiju za borbu protiv korupcije i akcioni plan u skladu s općim principima utvrđenim u državnoj Strategiji za borbu protiv korupcije.

Državna strategija za borbu protiv korupcije ne predstavlja samo izvor općih principa za ostale nivoe vlasti nego i opći okvir borbe protiv korupcije iz kojeg proizilaze obaveze za sve nivoe vlasti u BiH uvažavajući ustavno i administrativno uređenja BiH a sve u cilju koordinirane provedbe politika borbe protiv korupcije u BiH.

U skladu sa zakonskim nadležnostima, Agencija je blagovremeno izradila Nacrt Strategije za borbu protiv korupcije 2020-2024. i Akcioni plan kao sveobuhvatni dokument borbe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini. S obzirom da u vrijeme izrade ovih Smjernica, Strategija još uvijek nije usvojena od strane nadležnih institucija to ne ograničava ispunjavanje obaveze koordiniranog razvijanja politika prevencije korupcije na ostalim nivoima vlasti u BiH a u skladu s općim principima utvrđenim u državnoj Strategiji za borbu protiv korupcije (Poglavlje V, Član 22. Zakona o Agenciji).

Smjernice za strateško planiranje strateških antikorupcijskih dokumenata u BiH sastoje se od općeg i posebnog dijela kao i priloga koji se temelje na Nacrtu državne strategije i Akcionog plana kako bi obaveze i odgovornosti prema svim nivoima vlasti u BiH bile blagovremeno distribuirane.

FAZA I - POČETAK PROCESA PRIPREME STRATEGIJE

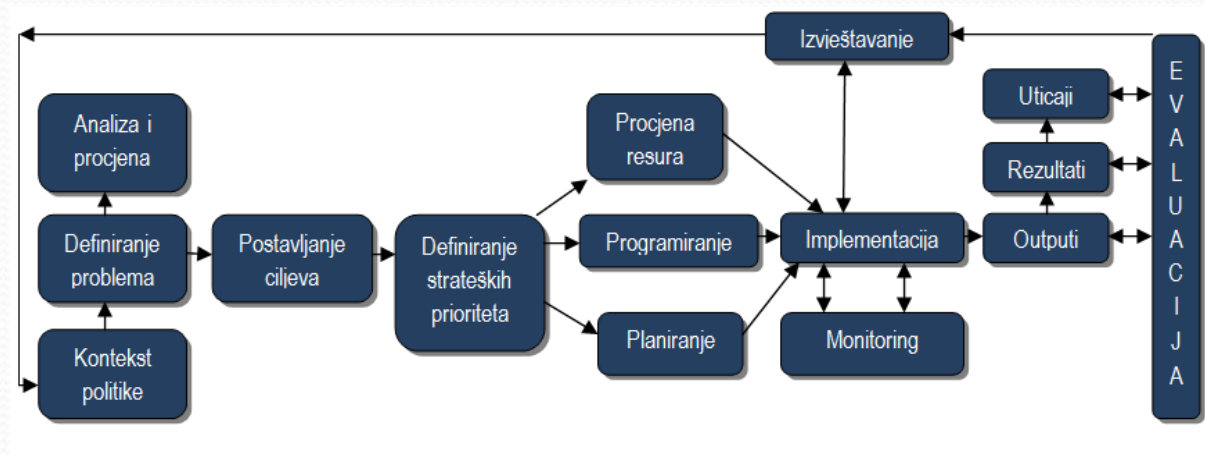
Razvoj strategije za borbu protiv korupcije (ili strateško planiranje) je tehnička funkcija koja se poduzima radi ostvarivanja i provođenja postavljenih ciljeva ili reakcije na složenost problema i obim prisutnosti fenomena korupcije. Ova vrsta strateškog planiranja, uz strukturiran i integriran pristup treba da se zasniva na egzaktnim podacima, analizama i procjenama ali i stručnom konsenzusu.

U širem smislu, ciklus strateškog planiranja borbe protiv korupcije prolazi kroz sljedeće osnovne faze:

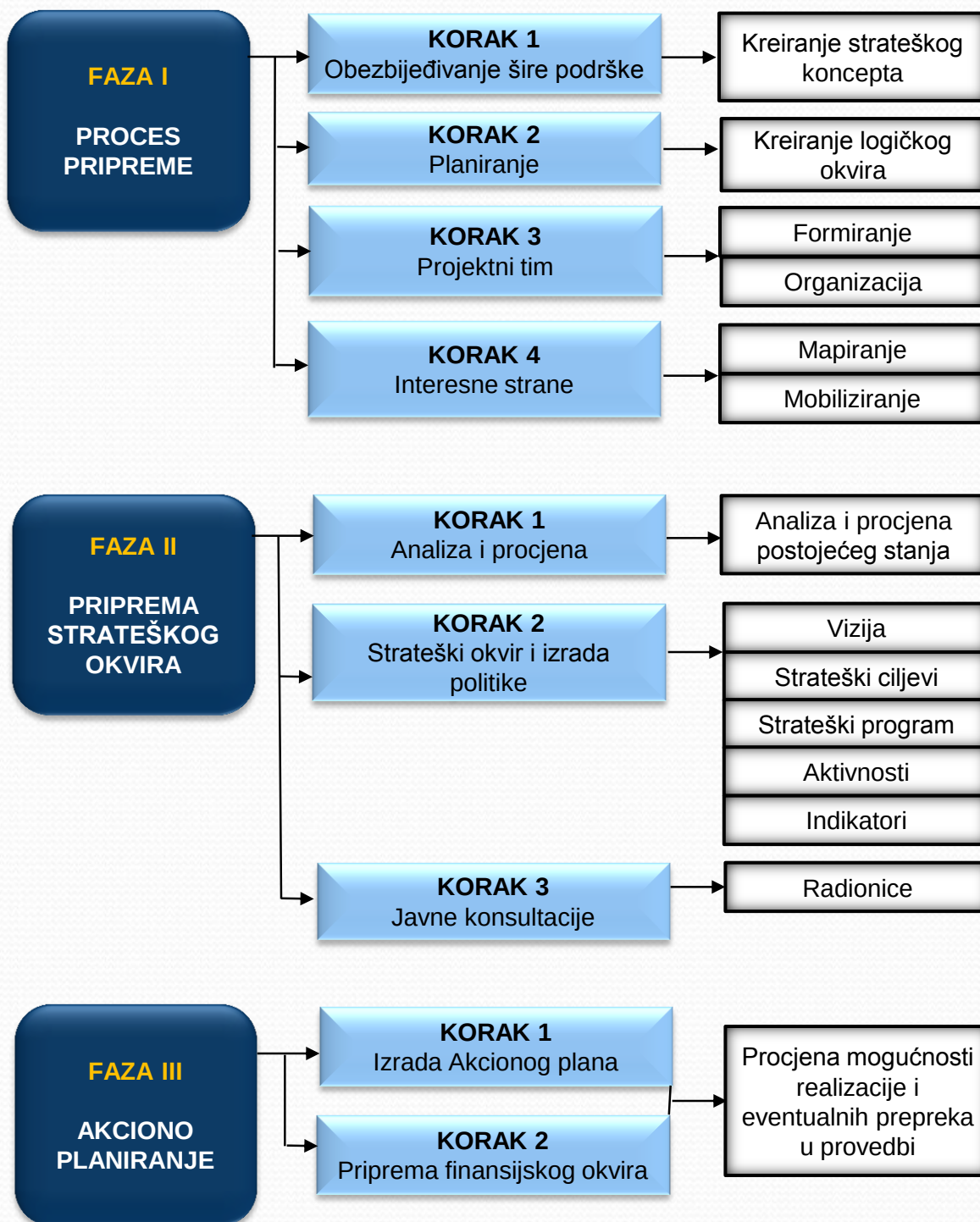
- želja da se promijeni postojeće stanje
- analiza i definiranje problema
- formuliranje politike
- implementacija
- monitoring
- evaluacija
- izvještavanje
- želja da se nastavi u datom pravcu ili da se promijeni postojeća situacija.

Iako ove preporuke ne obuhvataju sve prethodno navedene faze (implementacija, monitoring, evaluacija i izvještavanje), dijagram koji slijedi prikazuje sve faze i korake vezane za ciklus strateškog planiranja radi stvaranja cjelovite slike i ukazivanja na važnost svih segmenata kao i njihovu međusobnu uslovljenost.

Dijagram faza strateškog planiranja antikorupcijskih dokumenata

Dijagram kompletnog procesa strateškog planiranja antikorupcijskih dokumenata u BiH

Početak procesa pripreme strategije sastoji se od četiri ključna koraka koja su prikazana u dijagramu koji slijedi a koji će biti zasebno pojašnjeni u nastavku Smjernica.

Dijagram koraka u početku procesa pripreme strategije

KORAK 1

Obezbjedivanje šire podrške za strateški koncept

Proces razvoja strategije je složena aktivnost koja iziskuje upravljanje ljudskim, tehničkim i finansijskim resursima. Strateško planiranje antikorupcijskih politika podrazumijeva izbore politike, a proces, iako je tehnička stvar, *zahtijeva podršku i razumijevanje političkih struktura i donosioca odluka. Bez takve predanosti i jasne svijesti o smjeru politike od samog početka, aktivnost strateškog planiranja će neizbježno rezultirati konfuzijom i neuspjehom.*

Da bi se obezbijedio aktivan angažman ključnih partnerskih institucija, nosioci aktivnosti strateškog upravljanja moraju se pobrinuti da politički donosioci odluka na svim nivoima shvate o čemu se radi, podrže proces i posvete rad svojih institucija zajedničkoj svrsi.

Strateški koncept

Jedna od prvih odgovornosti koordinatora strategije će biti izrada prijedloga početnog *strateškog koncepta* koji treba biti razmatran i odobren od strane tijela za donošenje odluka koje čine predstavnici institucija na visokom nivou vlasti na kojem se strategija donosi.

Taj prijedlog strateškog koncepta ne predstavlja detaljan plan o tome kako će proces ostvariti zacrtane ciljeve. Radi se o sažetoj prezentaciji osnovnih ciljeva aktivnosti koja treba pokazati zakonsku osnovu ili mandat po kojem se traži odobrenje, opis svrhe i značaja, faza i rezultata, vremenskog okvira, institucionalnih i organizacijskih obaveza, uključujući koordinaciju, finansijske aspekte i sva zakonska pitanja ili promjene koje treba riješiti.

Prijedlog (strateškog) koncepta treba istaknuti pitanja vezana za sljedeće teme:

- ☐ Utvrditi obavezu i nadležnost za izradu strategije;
- ☐ Pozivanje na prethodne strategije;
- ☐ Kratki pregled procesa strateškog planiranja;
- ☐ Neophodni resursi i budžet;
- ☐ Glavni rizici i strategije;
- ☐ Projektni tim;
- ☐ Približni vremenski okvir.

Obezbjedivanje predanosti i posvećenosti svih donosioca odluka u ovoj fazi nikad nije lako kako izgleda, posebno kad se radi o tako sveobuhvatnoj, ambicioznoj i vidljivoj aktivnosti. Prilično često se neki ključni donosioci odluka protive ili ne daju podršku projektu iz najrazličitijih razloga. Od samog početka koordinator strategije mora izdvojiti vrijeme i poduzeti napore da identifikira sve ključne aktere, one koji kontrolišu pristup ili pružaju informacije u sistemu – i treba planirati kako da osigura njihovu podršku. Obaveza je koordinatora strategije na svakom nivou vlasti da identifikira relevantne institucije i ključne igrače u svom domenu. Međutim, kako će mnogi od ovih davalaca informacija raditi zajedno u različitim radnim grupama, logično je da tijelo za sprečavanje korupcije na određenom nivou vlasti u BiH treba da koordinira rad institucija i partnerskih organizacija u cilju razmjene znanja i iskustva.

Koordinator strategije mora biti u stanju da:

- ☐ Dokaže da postoji obaveza i potreba planiranja strategije;
- ☐ Definira strateške oblasti;
- ☐ Odredi tempo i cilj aktivnosti;
- ☐ Identificira i privuče ključne aktere da učestvuju;
- ☐ Identificira i strukturira uloge različitih institucija;
- ☐ Obezbijedi predanost rukovodstva ključnih institucija aktera.

Mobilizacija ključnih aktera je najvažniji dio priprema za početak aktivnosti strateškog planiranja. Prvo i osnovno, koordinator strategije mora uložiti vrijeme i napore da identificira i radi na tome da uključi najvažnije pojedince koji vladaju informacijama, uvidima i perspektivom od suštinskog značaja za proces strateškog planiranja. Druga grupa aktera su oni koji imaju pristup ili kontrolišu resurse i proces donošenja odluka. Ako oni koji kontrolišu resurse odluče da se ne uključe ili ostanu nezainteresirani za koncept i pristup, onda se može ugroziti uspjeh inicijative. Mnoge slične aktivnosti dožive neuspjeh samo zato što takvi ljudi u prvom redu nisu identificirani.

U poduzimanju aktivnosti mobilizacije aktera, važno je što bolje razumjeti interese, moguću motivaciju i percepcije različitih aktera ali i njihov doprinos ne samo u procesu strateškog planiranja nego i podršci koju mogu dati provedbi aktivnosti koje budu definirane akcionim planom.

KORAK 2

Planiranje strategije

Koordinator strategije treba da planira i organizira aktivnosti koje će biti potrebne za pripremu strategije.

Vrijeme je deficitarno u svakoj fazi procesa strateškog planiranja a posebno kod hitnosti, kratkih rokova i pritisaka od strane vlada, donatora i građana koji su nestrpljivi da vide rezultate što je prije moguće. Uvijek postoji opasnost da će se zanemariti ili ubrzati proces planiranja da bi se dostigla naprednija faza procesa.

U ovoj fazi potrebno je timski odrediti:

- ☐ zadatke;
- ☐ kontekst;
- ☐ okruženje i
- ☐ raspoložive resurse, uključujući i vrijeme.

Kada se utvrde prethodno navedene stavke, koordinator strategije može da kreira realniji raspored koji omogućava da svi razumiju šta treba uraditi i kada.

Logički okvir

Dobro osmišljen i konstruiran logički okvir je alat za timsko planiranje koji pomaže da se skoncentrišemo na suštinu. On predstavlja jedan strukturiran pristup i standard EU metodologije planiranja, koji omogućava planerima da osmisle i artikuliraju šta žele da postignu i zašto. Logički okvir predstavlja okosnicu koja pomaže planerima da detaljno objasne ciljeve, rezultate, i odnose između njih, indikatore, izvore verifikacije, pretpostavke kao i aktivnosti i neophodne resurse.

Logički okvir treba da pruži odgovore na sljedeća pitanja:

1. Šta želimo da postignemo – i zašto je to značajno?

Loše planirane strategije obično pretrpe neuspjeh zato što nema dogovorenog razumijevanja posla koji treba uraditi ili njegove svrhe.

2. Kako ćemo mjeriti da li ostvarujemo planirano?

Ovo je osnovni kontrolni mehanizam koji pomaže da se izbjegne veće odstupanje – i drži fokus na dogovorene ishode.

3. Na kojim pretpostavkama zasnivamo svoje planove?

Koji vanjski uslovi mogu uticati (pozitivno ili negativno) na ishode? Svaka projektna situacija se zasniva na određenim pretpostavkama – našem razumijevanju konteksta i kritičnim faktorima. One se tokom vremena mogu promijeniti i treba ih stalno preispitivati.

4. Šta treba uraditi i kojim redoslijedom?

Ovo su stvarni outputi – glavni segmenti rada koji čine pristup poslu.

Logički okvir daje pregled posla sa kojim se projektni tim suočava i služi kao mapa puta i plan akcije za rad koji podrazumijeva priprema strategije. Njime se utvrđuju glavne komponente ili segmenti rada i stvara osnova da se na vrijeme raspodijele odgovornosti i rukovođenje.

KORAK 3

Formiranje i organizacija projektnog tima

Nakon odobrenja prijedloga i logičkog okvira, formiranje projektnog tima postaje najvažniji prioritet.

U početne faze pripreme strategije nije uključeno mnogo ljudi. Obično na tome radi nekoliko pojedinaca iz projektnog tima tijela ili institucije koja je nosioc posla. U timu treba okupiti ljude sa vještinama i iskustvom koji su neophodni da se uradi projekat. Može se raditi o kadrovima iz postojećih struktura tijela, iz drugih institucija sa različitih nivoa vlasti, vanjskim stručnjacima, ili kombinaciji sve tri kategorije.

Ljudi, a ne procesi, su ti koji stvarno ostvaruju rezultate u projektima. Nema nikakve sumnje da su dobre procedure i adekvatni resursi takođe značajni, ali oni ne mogu proizvesti svoje rezultate. Mnoge projekte sa malo resursa proveli su uspješno timovi koji su imali inspiraciju, posvećenost i vodstvo ka uspjehu.

Stoga su odgovarajuća raspodjela ljudi, raspored rada i motivacija ključni element uspješnih timova.

Dobro isplanirani i organizirani sastanci pomažu da članovi tima budu dobro informisani i da se planovi poštuju. Radni sastanci daju jasan osjećaj smjera u kojem se kreće i jačaju unutrašnje povjerenje u projekat izrade strategije.

KORAK 4

Interesne strane u procesu pripreme strategije

U ovom dijelu treba obezbijediti da sve relevantne interesne grupe budu uključene u proces. Potrebno je identifikovati grupe i interese u različitim sektorima društva i koji predstavljaju legitimne partnere u pripremi plana. Uostalom, ako je plan dobro pripremljen i svi ga prihvataju, onda će to zaista biti njihov plan. Ako nema njihovog učešća, mala je vjerovatnoća da će se Strategija implementirati.

Zato je važno odvojiti vremena da se identificiraju i mobiliziraju relevantne interesne strane u procesu strateškog planiranja.

Dobro strukturirano i sadržajno učešće interesnih strana iz široke lepeze interesnih grupa čini sastavni dio principa partnerstva na kojem se zasnivaju Strukturne i Kohezivne politike EU i uvjeta za podršku iz Strukturnih fondova.

Mapiranje interesnih strana

Sve grupe, institucije i donosioci odluka koji će najvjerovatnije biti uključeni ili imaju interes za pripremanje plana strateškog razvoja poznati su kao "interesne strane". Njihovi interesi će se znatno razlikovati, što pred koordinatora strategije postavlja još jedan veliki izazov.

U zemlji s ustavnim uređenjem kakvo je u Bosni i Hercegovini, očigledno će postojati razne interesne grupe koje zahtijevaju da budu uključene na različitim nivoima vlasti i odlučivanja. Veoma je važno riješiti njihovo uključivanje na takav način da se obezbijedi svim predstavnicima i relevantnim tijelima da kažu svoje mišljenje. Međutim, u jednoj ovako obimnoj aktivnosti je nemoguće direktno udovoljiti svim tim grupama. To bi bilo fizički neizvodivo i kontraproduktivno.

Obično su interesne strane prilično dobro organizirane i imaju predstavnike svojih interesnih grupacija, ali s vremena na vrijeme treba podstaknuti nove grupe (ili manje vidljive, obično socijalno isključenije) da uzmu učešća. Vrlo je važno analizirati interesne strane, jer nesmotreno ispuštanje njihovih problema i potreba može ozbiljno naškoditi i diskreditirati proces konsultacija te, konačno, ugroziti i samu strategiju. Mnoge velike inicijative su pretrpjele neuspjeh zbog pogrešnih pretpostavki o relevantnosti i važnosti nekih interesnih grupa. Zato je jako bitno da se na osnovu procjene relevantnosti, nivoa i smjera motivacije mogu donijeti odluke o pristupima prema različitim grupama interesnih strana.

Mobiliziranje interesnih strana

Uobičajeno u širu grupu interesnih strana spadaju:

- ☐ Predstavnici relevantnih institucija i tijela u BiH.
- ☐ Predstavnici međunarodnih organizacija relevantnih u borbi protiv korupcije.
- ☐ Akademska zajednica, istraživačke organizacije.
- ☐ Organizacije civilnog društva relevantne u borbi protiv korupcije.
- ☐ Organizacije privatnog sektora.

Radne grupe daju ključnu podršku koordinatoru strategije tokom različitih faza pripreme strategije, i služe za davanje glavnih inputa i novih rješenja.

Posebno je važno, kako je već ranije naglašeno, da se identificiraju ključne interesne strane sa specijaliziranim stručnim poznavanjem problema iz predmetne oblasti. Čak i u složenijim situacijama, pojedinačni eksperti ili službenici često mogu imati jedinstveni pregled ili specifičan uvid u oblast predmetne politike. Ako se ne uključe u analizu i proces utvrđivanja prioriteta, velika je vjerovatnoća da će kvalitet strategije biti doveden u pitanje.

Radne grupe mogu da trpe i proizvedu nepotpune analize, nejasne izjave o problemu i nekoherentna rješenja kad ih preuzmu (zarobe) manje grupe čija je misija da osiguraju da se njihovi posebni interesi odražavaju u konačnom ishodu. Koordinator radne grupe treba biti svjestan takvih nastojanja da se "progura neki plan" i preduzme mudre korake da obezbijedi da, iako se ove stvari čuju, one ne dominiraju raspravom i ne utiču na rezultat isključujući druge, jednako bitne aspekte.

Kad se priprema jedan strateški plan koji je tako sveobuhvatan kao strategija za borbu protiv korupcije, neizbježna je uključenost više različitih radnih grupa po određenim oblastima koje su bliske profilima aktera. Stoga je ključni faktor uspjeha u procesu strateškog planiranja KOORDINACIJA. Dobra koordinacija omogućava da sve radne grupe budu stalno svjesne glavnog cilja i svrhe, bez uzaludnog traćenja i rasipanja napora.

Još jednom, koordinator strategije ima odgovornost da napravi sintezu proizvoda rada svih radnih grupa kao osnovu za koherentan prijedlog strategije. Planovi, procedure i standardi za redovno izvještavanje radnih grupa o generalnom napretku (mimo i izvan rada pojedinačnih grupa) trebaju biti sastavni dio plana komunikacije.

Radne grupe trebaju olakšati posao političkih donosilaca odluka prezentiranjem dokaza, argumenata i opcija na jasan način oslobođen od suvišnih detalja.

FAZA II - PRIPREMA STRATEŠKOG OKVIRA

Faza pripreme strateškog okvira sastoji se od tri ključna koraka koja su prikazana u dijagramu koji slijedi a koji će biti zasebno pojašnjeni u nastavku Smjernica.

Dijagram koraka procesu pripreme strateškog okvira

KORAK 1 Analiza i procjena

Politika prevencije korupcije zasnovana na egzaktnim podacima (istraživanja, analize i procjene rizičnih oblasti, izvještaji), pretočena kroz viziju i ciljeve u jasne i mjerljive aktivnosti koje mogu imati stvarne efekte, ima snagu da pomogne donosiocima odluka da donesu optimalne odluke i da se iz sfere aspstraktne i deklarativne borbe protiv korupcije pređe u realnu i efikasnu. Ovo je postao suštinski dio modernijeg, transparentnijeg pristupa izradi politike, uključujući i pripremu strategije, za razliku od ad hoc inicijativa i "neprozirnih" lobiranja iza leđa u korist privilegiranih interesa.

Izbor pouzdanih i ažurnih izvora informacija je najvažniji dio procesa analize. S tim u vezi, neophodno je uvažiti sve relevantne izvore informacija kao što su monitoring i evaluacije prethodne politike, izvještaji, procjene, istraživanja i preporuke relevantnih domaćih i međunarodnih organizacija, obaveze koje proizilaze iz ratificiranih međunarodnih konvencija itd.), tako da se proces donošenja odluka može detaljnije preispitati i procijeniti. S obzirom na značajne praznine u nizu statističkih izvora u BiH, odabir i prikupljanje podataka predstavljaju naročit problem za koordinatore strategije.

S tim u vezi, neophodno je identificirati relevantne izvore informacija za pregled (*npr. monitoring i evaluacije prethodne politike, statistički izvještaji, procjene, istraživanja relevantnih domaćih i međunarodnih organizacija, preporuke međunarodnih organizacija relevantnih u borbi protiv korupcije, obaveze koje proizilaze iz ratificiranih međunarodnih konvencija itd.*), tako da se proces donošenja odluka može detaljnije preispitati i procijeniti. Izbor pouzdanih i ažurnih izvora informacija je najvažniji dio procesa analize. S obzirom na značajne praznine u nizu statističkih izvora u BiH, odabir i prikupljanje podataka predstavljaju naročit problem za koordinatora strategije.

Za izradu jedne sveobuhvatne strategije za borbu protiv korupcije značajni su ne samo kvalitativni nego i kvantitativni podaci iz oblasti borbe protiv korupcije. Jedan od izazova je postizanje ravnoteže između formalnih kvantitativnih izvora znanja i subjektivnijih, kvalitativnih vrsta znanja.

- ☐ **Kvantitativni podaci:** numerički podaci koji se mogu mjeriti jedinicama – vremena, novca, volumena, procentima, itd.
- ☐ **Kvalitativni podaci:** deskriptivni podaci koji koriste riječi da bilježe opservacije, percepcije, misli ili stavove.

Obje vrste podataka su važni za sticanje uvida. **Strateške odluke se trebaju temeljiti na pouzdanim, reprezentativnim i statistički značajnim podacima.** Podaci se mogu koristiti da opišu trendove, ukažu na izbore, izraze finansijske troškove i koristi, prate učinak, mjere uticaj, utvrde mjerilo ili prave prognoze.

Iako je iskustvo s terena veoma korisno za sticanje uvida kroz lično iskustvo, sistematizirani podaci (strategije, zvanični izvještaji) su osnovni i često pristupačniji izvori. Tokom prikupljanja podataka, tim treba tražiti sljedeće:

- *Objavljene strategije na različitim nivoima i iz različitih sektora*
- *Informacije o pilot projektima*
- *Najbolje prakse i naučene lekcije*
- *Mreže stručnjaka i etabliranih "specijalista"*
- *Sistematizirani podaci od strane brojnih domaćih i međunarodnih institucija – ili poređenje sa međunarodnim mjerilima.*

Veći dio posla projektnog tima će biti obezbjeđivanje da radne grupe imaju pristup blagovremenim i pouzdanim informacijama i izvještajima za analizu koji će im omogućiti izvođenje zaključaka u smislu značajnih faktora, pitanja, trendova, problema i, konačno, prioriteta.

KORAK 2

Strateški okvir i izrada politike

Utvrđivanje vizije

Vizija se definira kao željeno stanje u budućnosti. Ovo je jedan od glavnih koraka u određivanju sveukupnog pravca koji daje informacije za proces utvrđivanja ciljeva.

Prilikom definiranja vizije potrebno je razmotriti tri pitanja:

- 1. Kako bi željeli unaprijediti stanje u oblasti borbe protiv korupcije?*
- 2. Kakvu ulogu u ostvarivanju ciljeva imaju provodioci, koji su potrebni resursi i koji bi uslovi trebalo da se ispune u okruženju?*
- 3. Kako bi izgledao uspjeh?*

Vizija se sastoji od jedne do dvije rečenice i trebalo bi da predstavlja rezultat zajedničkog rada svih aktera u izradi strategije.

U skladu sa usaglašenom vizijom, izjave o problemima koje su identificirane tokom analize i sinteze treba dalje tehnički obraditi.

Utvrđivanje strateških ciljeva

Krovne izjave o problemu treba preformulisati od negativnih (problemskih) u pozitivnije strateške ciljeve i željene rezultate. Međutim, mnogo zavisi od toga kako su sročeni sami strateški ciljevi, koliko su dobro povezani sa osnovnim izjavama o problemima koje su proistekle iz analize.

Važno je obezbijediti da na proces strateškog planiranja, previše ne utiču stručnjaci iz sektora na uštrb drugih relevantnih interesnih strana.

Koordinator strategije ima obavezu da, prilikom sazivanja i mobiliziranja radnih grupa, od samog početka obezbijedi zastupljenost svih relevantnih interesnih strana, koji su u stanju unijeti u analizu i izradu strategije svu širinu perspektiva, uvida i znanja.

Kvalitetno formulirani i artikulirani strateški ciljevi treba da doprinesu ispunjavanju općeg cilja i vizije strategije. Ciljevi daju odgovor na pitanje: **"šta treba postići"** ne "kako to uraditi". Ovo drugo pitanje odnosi se na kasniju fazu operacionalizacije.

Odgovor na pitanje "šta" treba ispuniti bar tri kriterija:

- ☐ *Relevantnost ključnih pitanja i željenih ishoda*
- ☐ *Izvodljivost, uzimajući u obzir potencijalne organizacione i sistemske resurse*
- ☐ *Prihvatljivost, da bi se dobila podrška vlasti i aktera.*

Ciljeve treba utvrditi pažljivo, da bi se izbjegle nejasne ili dvosmislene izjave – nabrojane liste želja. Najčešće korišteni alat za ovu svrhu je dobro poznat pod skraćenicom SMART (eng. pametan):

- **S** - specifični, značajni: jasni i precizni, sročeni razumljivim jezikom.
- **M** - mjerljivi, sadržajni: trebaju biti kvantificirani da se procjenjuje (mjeri) napredak.
- **A** – (achievable) dostižni, ostvarljivi, prihvatljivi, orijentirani na aktivnost: ciljevi trebaju tražiti dodatne napore od implementatora, oni trebaju dati sve od sebe, ali ne smiju biti izvan njihovih mogućnosti.
- **R** - relevantni, razumni, orijentirani na rezultate: ciljeve treba procijeniti u kontekstu širih planova.
- **T** – (time-based) vremenski ograničeni, opipljivi: s određenim vremenom završetka će biti moguće planirati prelazne faze neophodne za ostvarivanje, a cilj će moći da se prati.

Možemo dodati "ER", da bi ciljevi postali SMARTER (eng. pametniji):

- **E** – Evaluirani: važno je pratiti napredak kako implementacija odmiče da bi se osiguralo ispunjavanje ciljeva. Zato još tokom pripreme razmislite o indikatorima za evaluaciju.
- **R** – (Reported) izvještaji napravljeni: takođe je važno razmišljati o praćenju napretka, posebno ako su ciljevi složeni i ima više implementatora.

Definiranje strateških programa (prioritetnih oblasti) i aktivnosti

Definiranje strateških programa i aktivnosti predstavljaju izraze kreativne suštine strategije tačnije rečeno, kada smo analizirali situaciju i identificirali najkritičnija pitanja - ovo su najpresudniji i najvažniji elementi našeg strateškog odgovora.

Aktivnosti opisuju šta će se zaista uraditi. One mogu obuhvatiti široku lepezu različitih vrsta intervencija čija je namjera da riješe širu temu izraženu u strateškom programu tj. prioritetnoj oblasti.

Nakon što je identificirao strateške programe/prioritetne oblasti, planer politike može da počne izrađivati aktivnosti putem kojih će se ostvariti planirani rezultat. Koordinator strategije može u ovom kontekstu imati ulogu dodavanja vrijednosti tako što će kreirati jednostavan standardni okvir za izradu i prezentaciju mjere.

Prema specifičnosti aktivnosti i njihovim provodiocima, postoje dvije vrste aktivnosti u akcionom planu a to su:

- *Standardizirane aktivnosti* – (opće aktivnosti za sve subjekte provedbe na određenom nivou vlasti u BiH);
- *Specifične aktivnosti* – (aktivnosti koje mogu obavljati samo nadležne i specifične institucije i tijela tj. aktivnosti u kojima su usko i jasno definirani pojedinačni provodioci).

Obzirom na decentraliziranost BiH te postojanje mnoštva subjekata provedbe aktivnosti na određenim nivoima vlasti, monitoringom provedbe prethodnih antikorupcijskih politika konstatirano je da većina standardiziranih aktivnosti bude rijetko provedena u potpunosti, što indicira da treba težiti ka većem broju specifičnih aktivnosti.

Definiranje indikatora

Napredovanje ka ostvarivanju cilja se mjeri jednim ili više indikatora. U dobro osmišljenoj strategiji treba biti mnogo više-manje uzročnih odnosa između poduzetih aktivnosti i iskazanog cilja – jedna aktivnost uzrokuje ili bar doprinosi drugom ishodu.

Odlučivanje o indikatorima koji će se koristiti za praćenje i mjerenje rezultata i ishoda je često puno poteškoća. Ako su ciljevi utvrđeni na način SMART, trebalo bi biti lakše da se formuliraju ili opišu indikatori potrebni za praćenje.

Jednostavno rečeno, indikatori su markeri po kojima određujemo da li planirana intervencija ostvaruje ili doprinosi željenom ishodu ili cilju, ili ne. Oni mogu istaknuti i probleme u provođenju i implementaciji. Za svaki cilj treba definirati bar jedan ili više indikatora za praćenje napretka prema ostvarivanju rezultata. Međutim, prevelik broj indikatora može otežati, čak i onemogućiti mjerenje napretka. Važno je biti selektivan prilikom odabira najprikladnijih.

Definiranje indikatora podrazumijeva promišljanje kako možemo da mjerimo različite nivoe promjene koji se mogu pripisati intervenciji. To su indikatori:

- **Output (izlaza)**
- **Rezultata**
- **Uticaja**

KORAK 3

Javne konsultacije

Konsultiranje sa širim grupama interesnih strana u strateškom planiranju predstavlja kontinuirani aspekt modernog formuliranja javne politike. Dobre konsultacije učvršćuju legitimnost plana u ciljnoj široj javnosti. Međutim, važno je imati na umu opasnost od pretjeranog broja konsultacija i zamor od konsultacija. Predstavnici grupa brzo gube motivaciju za učešće ako osjete da njihov doprinos ni na šta ne utiče.

Javne konsultacije treba planirati još od prvih faza procesa pripreme strategije. Treba vremena da se napravi program, pripreme dokumenti za konsultacije i plan konsultacija. Sam plan treba sadržavati ključne sektore i interesne grupe koje će se konsultirati, te i logistička pitanja kao što su budžet i vrijeme. Plan konsultacija je usko vezan za ishod analize interesnih strana.

U ovoj fazi, konsultacije se planiraju da bi omogućile koordinatoru(ima) strategije (na svakom nivou vlasti) da predoči nacrt plana/strategije široj javnosti i ključnim interesnim grupama;

- ☐ Da informira,
- ☐ Da dobije povratne informacije i komentare,
- ☐ Da podigne svijest, i
- ☐ Da pridobije podršku za i učvrsti legitimnost cjelokupne aktivnosti.

Koordinator(i) strategije sada mora promisliti kako da obezbijedi efikasnu uključenost i učešće svih ključnih interesnih strana u nečemu što je sada postala veoma sveobuhvatna strategija. Bilo bi kontraproduktivno organizirati jednodnevni nestrukturirani događaj na koji bi se pozvale sve grupe bez imalo nastojanja da se izdiferenciraju interesne grupe. To bi jednostavno dovelo do zbrke u kojoj bi najglasniji pobijedili. Jedino što bi se na takav način dobilo je da koordinator strategije štrihira da su konsultacije održane.

Dobro pripremljen koordinator strategije će biti proaktivan u predlaganju i usaglašavanju sveobuhvatnog okvira konsultacija sa partnerskim grupacijama da bi izbjegao rizik da gubi vrijeme, fokus i dobru volju zauzimanjem odbrambenog stava prema učešću.

Sadržajne konsultacije podrazumijevaju jedan strukturiran, dobro pripremljen pristup, koji obično obuhvata seriju radionica u relativno kratkom vremenskom periodu – u zavisnosti od obima aktivnosti i geografske veličine. Ovdje bi dobra praksa bila da se uspostavi jedan mali reprezentativni tim za planiranje i praćenje organizacije i provođenja konsultacija. Članovi tima bi tipično bili predstavnici širih interesnih grupa (na primjer: civilno društvo, akademska zajednica i mediji).

Konsultativne radionice

Konsultativne radionice općenito treba održavati na nekoliko osnova:

1. Tematskoj ili sektorskoj osnovi,
2. Geografskoj (entitetskoj, kantonalnoj, općinskoj),
3. Diskusiji o određenoj fazi pripreme razvojnog dokumenta, na primjer – o prvom nacrtu, prijedlogu dokumenta, prijedlogu finalnog dokumenta.

Ovo će, sve u svemu, dovesti do pretrpanog, kompleksnog i logistički zahtjevnog programa koji treba dobro isplanirati i njime dobro upravljati sve vrijeme. Jedan od članova užeg tima za koordinaciju strategije, menadžer konsultacija, će preuzeti odgovornost za upravljanje izradom plana. Same konsultativne radionice će imati prilično općenit standardni program iako će inputi biti specifično vezani za teme oko kojih se konsultacije vrše. Generalno je pravilo da, nakon pozdrava odgovornog predstavnika tima za koordinaciju strategije – i odgovornog rukovodioca institucije domaćina -, uvoda i izjave o svrsi, glavni govornici u prvom dijelu događaja predstave različite aspekte nacрта strategije prisutnim grupama.

Prezentacije trebaju sadržavati jedan opšti pregled prije nego što se posvete specifičnom sektoru o kojem će dati više detalja. Time će pomoći učesnicima da lociraju svoj interes u okviru tog, šireg konteksta. Ukoliko je moguće, pored prezentiranih materijala, učesnicima trebaju biti dostupni i sažeci relevantnih dijelova strategije.

Drugi glavni dio događaja je sesija aktivnih povratnih informacija. Iako može biti pitanja i odgovora vezanih za plenarne prezentacije, većina učesnika će očekivati da dobije priliku raditi u manjim radionicama da diskutuje, postavlja pitanja ili komentira dijelove strategije koji su za njih najrelevantniji. Neke grupe su bolje organizirane od drugih u smislu lobiranja i obezbjeđivanja da se čuju njihovi stavovi. One mogu da iskoriste plenarne sesije u svoju korist. Podjela učesnika u radne grupe može se napraviti na osnovu interesa ili izražene želje. Menadžer konsultacija se treba pobrinuti za izbalansirano učešće – izbjegavajući da grupe o određenim temama budu pretrpane, a grupe o drugim važnim temama malobrojne. Potrebno je odrediti ko će facilitirati radionicama, a facilitatori će trebati da pred sobom imaju set sažetih pripremljenih bilješki (i zajedničkih i specifičnih) da bi svoj posao uradili efikasno.

Izveštavanje o konsultativnim radionicama je značajan dio procesa – i kritičan u smislu pokazivanja transparentnosti i volje da se uvrste komentari i povratne informacije. Svaki konsultativni događaj treba rezultirati spisakom ključnih izjava iz šire diskusije i debata tokom različitih radionica. Ukoliko ovaj spisak nije predugačak i preglomazan, tim koji organizira konsultacije za koordinatore strategije može nastaviti zajednički da radi na pripremi sažete izjave o ishodima cjelokupnog procesa konsultacija koji se potom može uvrstiti kao dio u finalnu strategiju. Izveštaj može odražavati sektorske razlike – ili doprinos određenih grupa debati.

FAZA III - AKCIONO PLANIRANJE

KORAK 1

Izrada akcionog plana

Pitanje na kojem se temelji efikasnost svake strategije je: Kako osigurati da provodioci implementiraju aktivnosti? Kako napraviti vezu između ishoda i ciljeva koje su utvrdili planeri strateške politike, i planova rada provodioca strategije? Odgovor je relativno jednostavan – upravo zato postoje dva nivoa strateškog planiranja: strateški i operativni okvir.

Svrha akcionog planiranja je da operacionalizira zajednički dogovorene ciljeve politike, definirane i usaglašene od strane radnih grupa. Akcioni plan prevodi strateške programe i aktivnosti utvrđene za svaki strateški cilj u specifične, vremenski određene i finansijski isplanirane aktivnosti koje uzimaju u obzir okolnosti i prioritete. Akcionim planom se određuju nosioci direktnog vođenja i upravljanja a ukazuje i koje su još institucije uključene u provođenje. Ovo je neizbježno jedan složen poduhvat koji iziskuje usaglašenu metodologiju i efikasnu koordinaciju.

Tabela: Obrazac akcionog planiranja

Strateški cilj				
Strateški program				
Aktivnost	Provodioc	Vremenski rok	Indikator uspjehnosti	Potrebni resursi/finansijski indikatori

U fazi akcionog planiranja radne grupe moraju odlučiti koje aktivnosti u praktičnom smislu će se preduzeti tokom perioda trajanja strategije, odnosno, aktivnosti kojima će se ostvariti vizija i ciljevi.

Akciono planiranje uključuje nekoliko međusobno povezanih aktivnosti, i to kako slijedi:

- *Definirati aktivnosti*
- *Identificirati institucije odgovorne za implementaciju – i partnere koji doprinose*
- *Odrediti redoslijed aktivnosti*
- *Procijeniti resurse za aktivnosti*
- *Procijeniti trajanje aktivnosti*
- *Napraviti raspored*
- *Napraviti plan troškova za aktivnosti*
- *Identificirati izvore finansiranja*

Aktivnosti se redaju po logičkoj osnovi *prvo najvažnije*, po trajanju aktivnosti, dostupnosti resursa i rokovima za svaki korak kao i za cjelokupan proces. Ove kontrolne tačke su kritične za praćenje napretka. Akcioni planovi zahtijevaju aktivno upravljanje koje će predvidjeti i inicirati promjene gdje bude potrebno. Od presudne je važnosti identificirati i uračunati one zavisne odnose koji utiču na redoslijed aktivnosti. Pod "*zavisnošću*" podrazumijevamo aktivnosti koje se moraju provoditi (ili završiti) prije nego što se sljedeće aktivnosti mogu započeti.

Odlučivanje o tome koliko će vremena biti potrebno da se završi aktivnost direktno zavisi ne samo od broja i vrste aktivnosti, već i od toga ima li dovoljno finansijskih sredstava i "tempiranja" vremena. Procjena troškova najviše utiče na planiranje realnog vremena za završavanje aktivnosti.

Prilikom procjenjivanja trajanja aktivnosti, trebamo uzeti u obzir:

- ☐ Obim i prirodu posla,
- ☐ Vrste neophodnih resursa i njihovu dostupnost,
- ☐ Procijenjene – i dostupne resurse,
- ☐ Kalendar resursa.

Mnogo zavisi od toga da li smo sve detaljno isplanirali i napravili jasan, dobro povezan i sveobuhvatan redoslijed aktivnosti. Važno je napomenuti i da mnoge aktivnosti, npr. nacrti zakona, neće iziskivati određene troškove u budžetu same po sebi – iako je vrijeme zaposlenika očigledno ograničen resurs koji treba uzeti u obzir.

KORAK 2

Priprema finansijskog okvira

Proces strateškog planiranja generalno treba da započne s više ili manje "čistom," perspektivom politike, bez sputavanja ili ograničenja razmišljanja o finansijama ili budžetu. Međutim, koordinatori strategije nikad ne smiju izgubiti iz vida finansiranje i troškove vezane za ono što se planira.

Tri su ključne dimenzije procesa finansijskog planiranja:

1. Prvo se treba osvrnuti na neke relativno jednostavne i lako primjenjive metode za *procjenjivanje troškova kroz faze akcionog planiranja* – što je neka vrsta pristupa odozdo prema gore.
2. Drugo, primjeniti neke "paušalne" procjene za pomoć donosiocima odluka o politici u primjeni transparentnih *"procjena troškova strategije"* na način odozgo prema dolje.
3. I konačno, u predstojećim godinama će biti neophodno koristiti kombinaciju praktične *finansijske koordinacije i alata za monitoring* što će omogućiti lakšu izvodljivost provođenja realnog finansijskog planiranja u narednim inicijativama strateškog planiranja.

Ovo je u BiH veoma nova oblast upravljanja politikom i alati koji se koriste su, u izvjesnoj mjeri, još uvijek eksperimentalni.

Imajući u vidu ograničenja budžeta i javnih troškova u BiH generalno, oduvijek je bilo jasno da će sredstva na raspolaganju za veće razvojne prioritete biti ograničena. U takvim okolnostima, komponenta finansijskog planiranja akcionih planova (vidi gore) svedena je na to je li finansiranje za predloženu aktivnost obezbijeđeno – i iz kojeg izvora. U mnogo slučajeva je u akcionom planu naznačeno da finansiranje nije obezbijeđeno, dok su u drugim slučajevima akcioni planeri izvijestili o finansiranju od strane različitih donatorskih institucija. Mnoge aktivnosti se finansiraju i iz javnog budžeta na nadležnom nivou vlasti. U mnogim drugim slučajevima za planirane aktivnosti – recimo izmjena ili usvajanje zakona i drugih propisa – nisu predviđeni posebni troškovi (iako podrazumijevaju troškove zaposlenika za vrijeme koje ulažu u te zadatke).

Ova aktivnost se zasniva na jednom vrlo pragmatičnom pristupu koji kombinira i procjene dostupnih i procjene potrebnih resursa, i odozgo prema dolje i odozdo prema gore. Rukovodioci potom moraju procijeniti prioritete u svojim godišnjim planovima rada prema resursima za koje pouzdano znaju da će ih imati. Ako su oni nedovoljni, treba napraviti ključni izbor – ili smanjiti ambicije iz plana rada ili preduzeti korake da se obezbijedi dodatno finansiranje iz drugih izvora.

- POSEBNI DIO -

SPECIFIČNE PREPORUKE ZA STRATEŠKO PLANIRANJE

Obzirom da je proces strateškog planiranja državne Strategije za borbu protiv korupcije 2020-2024. i Akcionog plana za njeno provođenje finaliziran i da se nalazi u procesu usvajanja, Agencija je na temelju Nacrta pomenutog dokumenta kreirala set posebnih preporuka.

Imajući u vidu da od ukupnog broja aktivnosti iz Akcionog plana njih 124 (81%) predstavljaju aktivnosti općeg karaktera tj. zajedničke su za sve nivoe vlasti u BiH, te činjenice djelomično olakšavaju izradu antikorupcijskih politika na ostalim nivoima vlasti.

Agencija je izvršila analizu prethodnih sektorskih antikorupcijskih strategija u BiH i tom prilikom došla do niza zaključaka koji će rezultirati i posebnim preporukama u pogledu strateškog planiranja na ostalim nivoima vlasti u BiH. U nastavku slijedi pregled ključnih nalaza pomenute analize.

Detektirane zajedničke oblasti sektorskih antikorupcijskih strategija u BiH:

- ☐ Jačanje institucionalnog i pravnog okvira za borbu protiv korupcije
- ☐ Preventivne aktivnosti u javnom i privatnom sektoru
- ☐ Suzbijanje korupcije
- ☐ Razvijanje svijesti o štetnosti korupcije
- ☐ Saradnja i razmjena podataka (Tijela-institucije-OCD)
- ☐ Koordinacija provedbe antikorupcijskih aktivnosti
- ☐ Monitoring provedbe antikorupcijskih aktivnosti
- ☐ Evaluacija

Sektorske antikorupcijske strategije u BiH bile su uglavnom fokusirane na sljedeće oblasti od posebnog rizika i značaja u borbi protiv korupcije:

- javne finansije,
- pravosuđe,
- zdravstvo,
- obrazovanje,
- unutrašnji poslovi,
- privreda,
- građenje,
- prostorno uređenje i zaštita okoliša,
- poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda.

Podsjećamo da se antikorupcijske politike u BiH operacionaliziraju na nivou institucija kroz planove borbe protiv korupcije, te da Agencija kontinuirano inovira smjernice za izradu planova borbe protiv korupcije.

Tabelarni pregled harmoniziranosti antikorupcijskih strategija u BiH u pogledu trajanja

Period trajanja SBK (godina)	Nivo vlasti u BiH
2015-2019 (5 god.)	Državna SBK i AP
2016-2019 (4 god.)	FBiH, TK, PK, K10
2017-2019 (3 god.)	ZDK, USK, ZHK
2018-2019 (2 god.)	BD BiH, KS
2016-2020 (5 god.)	SBK, HNK, BPK
2018-2022 (5 god.)	RS

Prethodno navedeni tabelarni pregled, prikazuje očit nesklad po pitanju usvajanja i početka trajanja strategija.

Potencijalni RIZICI u razvoju antikorupcijskih dokumenata na nižim nivoima vlasti
Nedostatak političke volje i sistema odgovornosti
Neizgrađen institucionalni okvir
Deklarativnost pri razvoju antikorupcijskih dokumenata
Ad hoc struktura tijela za sprečavanje korupcije (nedovoljna motiviranost, angažiranost i posvećenost ad hoc tijela, česta pomjeranja)
Nedostatak iskustva
Nedostatak završnih izvještaja o monitoringu provedbe prethodne strategije kako bi se utvrdio stepen provedbe kao jedan od važnih temelja projiciranja naredne politike
Nedostatak sektorskih istraživanja i analiza rizičnih oblasti
Postavke aktivnosti (preambicioznaost, nemjerljivost indikatora, međusobna neusklađenost aktivnosti i rokova, neusklađenost sa principima državne strategije)
Manjkavosti i nedorečenosti zakonskog i pravnog osnova kojim se uređuje oblast razvoja antikorupcijskih dokumenata na pojedinim nižim nivoima vlasti u BiH (npr. u pravnom osnovu za formiranje pojedina ad hoc TSK nije definirano da su ista nadležna za izradu i monitoring provedbe SBK)
Disperzija antikorupcijskih aktivnosti i napora (npr. neusklađenost sa sistemskim aktivnostima koje proizilazile iz državnog Akcionog plana za provođenje Strategije)
Kašnjenje u procesu izrade SBK i AP ima refleksiju na provedbu ali i na harmoniziranu i koordiniranu provedbu politika BPK

PRILIKE

u razvoju antikorupcijskih dokumenata na nižim nivoima vlasti

Potencijal i stručna podršku APIK-a, međunarodnih organizacija i OCD (iskustva i dobre prakse)

Kreiranje priručnika za strateško planiranje antikorupcijskih politika u BiH (APIK)

Aktivnosti općeg karaktera iz državne SBK i AP (124 aktivnosti). Benefiti preuzimanje tih aktivnosti su:

- lakša izrada SBK i AP na nižim nivoima vlasti
- doprinos razvoju i provedbi koordiniranih i harmoniziranih politika BPK (princip jednog glasa)
- lakši nadzor nad provedbom politika

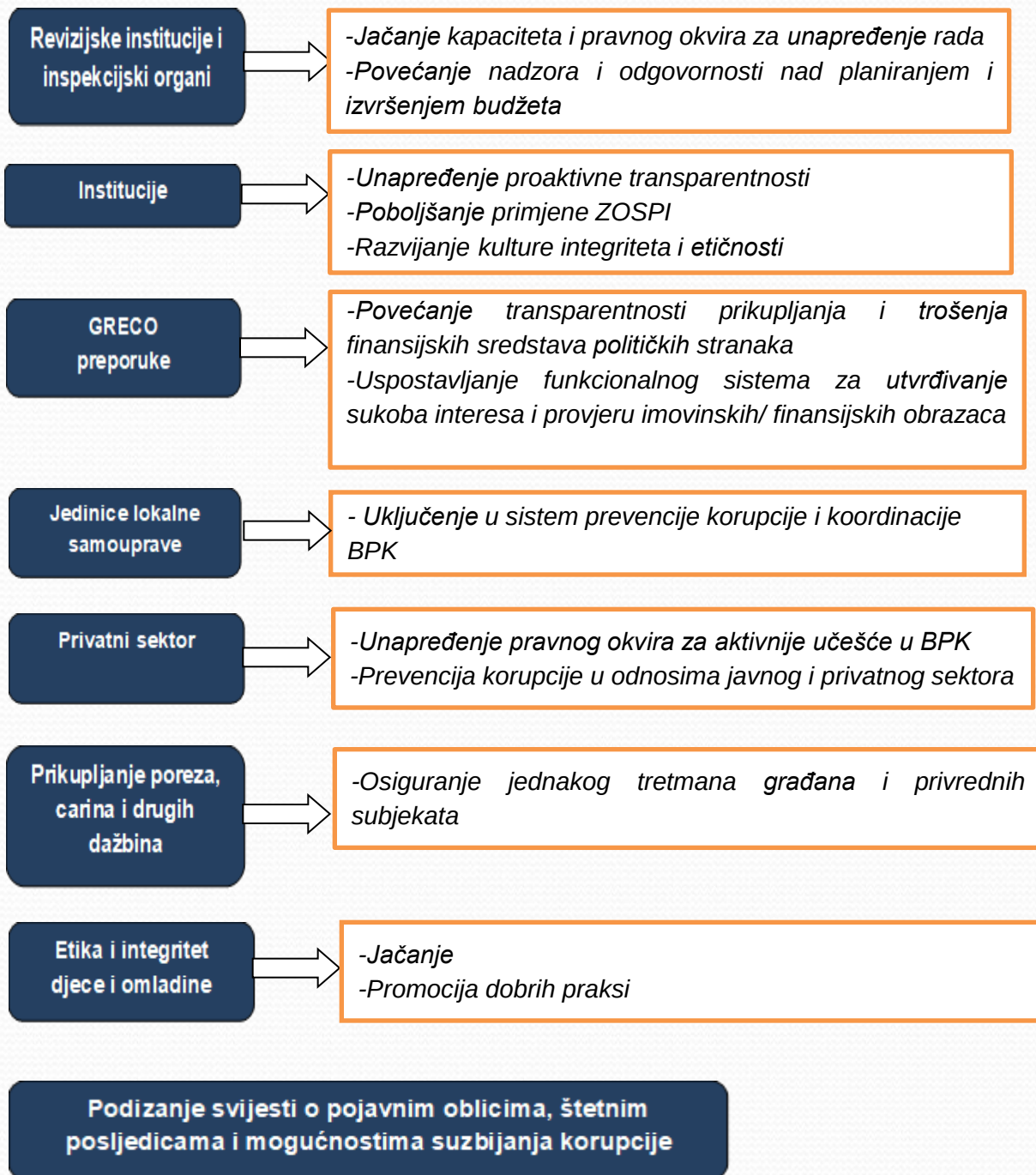
Zajedničke radionice TSK s ciljem izrade standardiziranog modela SBK i AP a koji će biti prihvatljiv za sve niže nivoe vlasti u BiH

Preporuke iz provedenih istraživanja i analiza međunarodnih organizacija, akademske zajednice te OCD relevantnih u oblasti borbe protiv korupcije

Koncipiranje aktivnosti koje mogu producirati stvarne i mjerljive efekte

Zajednički imenitelji aktivnosti općeg karaktera (za sve nivoe vlasti u BiH)

Opći principi i strateški prioriteti u BiH

U koncipiranju državne Strategije posebna pažnja posvećena je specifičnostima ustavnog uređenja BiH, zbog postojanja više nivoa vlasti, kao i činjenici da svi nivoi vlasti u BiH trebaju nastaviti definirati politike borbe protiv korupcije, uvažavajući opće principe državne strategije. Kako bi se osiguralo koordinirano provođenje Strategije na nivou BiH, na osnovu Zakona o Agenciji, nacrt državne Strategije predviđa sljedeće opće principe i strateške prioritete:

- ☐ *Definiranje pojma korupcije*
- ☐ *Kapaciteti za sprječavanje korupcije*
- ☐ *Usklađivanje antikorupcijskih politika na svim nivoima vlasti u BiH*
- ☐ *Sektorski pristup u borbi protiv korupcije*
- ☐ *Borba protiv korupcije u javnom sektoru*
- ☐ *Umanjenje regulatorne i distributivne uloge javnog sektora*
- ☐ *Uključivanje jedinica lokalne samouprave u borbu protiv korupcije*
- ☐ *Podsticanje moralne osude i neprihvatljivosti korupcije*
- ☐ *Smanjivanje koristi i povećanje rizika od korupcije*
- ☐ *Umanjivanje i reguliranje diskrecionih ovlaštenja*
- ☐ *Povećanje transparentnosti pri donošenju odluka*
- ☐ *Povećanje nadzora i kontrole nad donošenjem odluka*
- ☐ *Interaktivnost i proaktivnost u prevenciji i represiji korupcije*
- ☐ *Intenziviranja otkrivanja i represije korupcije*
- ☐ *Unapređenje koordinacije u borbi protiv korupcije*

**Posebne preporuke za strateško planiranje antikorupcijskih politika u BiH
tijelima za sprečavanje korupcije na nivou entiteta, kantona i
Brčko distrikta**

- ☐ Uskladiti antikorupcijske politike sa principima iz Nacrta državne Strategije;
- ☐ Sastavni dio Akcionih planova antikorupcijskih politika na ostalim nivoima vlasti u BiH trebaju biti aktivnosti iz Nacrta državnog Akcionog plana koje su općeg karaktera tj. zajedničke za sve nivoe vlasti u BiH;
- ☐ Sastavni dio strategija za borbu protiv korupcije na ostalim nivoima vlasti u BiH trebaju biti deskriptivni dijelovi aktivnosti općeg karaktera iz Nacrta državne Strategije;
- ☐ Trajanje antikorupcijskih politika treba biti usklađeno sa istekom Nacrta državne strategije;
- ☐ Racionalno pozicionirati aktivnosti i njihov broj unutar Akcionog plana uz jasno definiranje aktivnosti u smislu njihove mjerljivosti i očekivanih efekata;
- ☐ S ciljem osiguranja potpune usklađenosti antikorupcijskog okvira u BiH, neophodno je prije usvajanja iskomunicirati s APIK-om usklađenost politike borbe protiv korupcije na određenom nivou vlasti u BiH s općim principima državne strategije;
- ☐ Koordinacija tijela za sprečavanje korupcije na svim nivoima vlasti u BiH (vertikalno i horizontalno) po pitanju monitoringa i evaluacije.

Pojedinačni pregled aktivnosti iz državnog Akcionog plana koje imaju opći karakter (zajedničke aktivnosti za sve nivoe vlasti u BiH)

STRATEŠKI CILJ 1 Uspostavljanje i jačanje institucionalnih kapaciteta, normativnog i strateškog okvira za efikasnu prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije		
Strateški program Profesionalizacija tijela za sprječavanje korupcije		
Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
1.	Kreirati i usvojiti normativni okvir za rad tijela za sprječavanje korupcije na nivoima vlasti u BiH gdje to nije učinjeno	Druga godina provedbe Strategije
2.	Implementirati normativni okvir za rad tijela za sprječavanje korupcije u BiH	Druga godina provedbe Strategije
3.	Definirati kriterije za imenovanje kontakt osoba u institucijama sa javnim ovlaštenjima u BiH i kreirati smjernice za njihov rad	Prva godina provedbe Strategije
4.	Standardizirati procedure razmjene informacija, izvještavanja i saradnje između tijela za sprječavanje korupcije u BiH i kontakt osoba u institucijama	Prva godina provedbe Strategije
5.	Imenovanje kontakt i zamjenske osobe u institucijama u BiH gdje to nije učinjeno a u skladu sa kriterijima i smjericama iz aktivnosti 1.2.1.	Prva godina provedbe Strategije
6.	Kreirati i provoditi jedinstveni godišnji dinamički plan obuka iz oblasti prevencije korupcije i koordinacije borbe protiv korupcije za institucije sa javnim ovlaštenjima u BiH	Kontinuirano
Strateški program Zakonodavni okvir za borbu protiv korupcije u BiH		
7.	Analiza usklađenosti antikorupcijskog zakonodavstva u BiH, kao i sa međunarodnim standardima u oblasti borbe protiv korupcije	Druga godina provedbe Strategije
8.	Usvojiti procedure o pribavljanju mišljenja tijela za sprječavanje korupcije u BiH na prijedloge zakona koji sadrže korupcijske rizike	Četvrta godina provedbe Strategije
9.	Formiranje ad hoc tima eksperata kao inicijalne podrške tijelima u vezi sa procjenom rizika korupcije u zakonodavstvu	Kontinuirano
10.	Pratiti i ukazivati na obavezu provođenja preporuka relevantnih međunarodnih organizacija i institucija za borbu protiv korupcije	Kontinuirano

Strateški program

Jačanje provođenja zakonske obaveze u ujednačavanju politika borbe protiv korupcije u BiH

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
11.	Analizirati iskustva u provedbi strateških antikorupcijskih dokumenata u BiH i na temelju dobrih praksi kreirati standarde ujednačenog strateškog planiranja	Prva godina provedbe Strategije
12.	Kreirati i usvojiti strateške antikorupcijske dokumente na svim nivoima vlasti u BiH u skladu sa općim principima državne Strategije i definiranim standardima	Prva godina provedbe Strategije
13.	Monitoring provedbe aktivnosti iz Akcionog plana za provedbu Strategije	Kontinuirano
14.	Evaluacija i procjena provođenja aktivnosti iz Akcionog plana Strategije	Četvrta godina provedbe Strategije
15.	Sačiniti sveobuhvatnu analizu i procjenu stanja u oblasti borbe protiv korupcije u BiH sa ciljem izrade novih strateških antikorupcijskih dokumenata	Četvrta godina provedbe Strategije
16.	Sačiniti nacrt Strategije za borbu protiv korupcije i Akcionog plana za njenu provedbu	Četvrta godina provedbe Strategije

Strateški program Digitalizacija antikorupcije

17.	Uraditi procjenu postojećih softverskih rješenja u smislu funkcionalnosti i mogućnosti upotrebe na svim nivoima vlasti u BiH	Prva godina provedbe Strategije
18.	Primjena aplikacije Proaktivni monitoring provedbe Strategije i Akcionog plana	Prva godina provedbe Strategije
19.	Primjena aplikacija za prijavu korupcije i zaštitu prijavitelja	Treća godina provedbe Strategije

Strateški program Uključenje jedinica lokalne samouprave u BiH (JLS) u sistem prevencije korupcije i koordinacije borbe protiv korupcije

20.	Uraditi analizu postojećeg stanja na nivou jedinica lokalne samouprave s ciljem njihovog uključivanja u sistem borbe protiv korupcije	Druga godina provedbe Strategije
21.	Imenovati kontakt osobe/koordinate i zamjenske članove na nivou JLS	Druga godina provedbe Strategije
22.	Kreirati i provoditi plan i program obuka za predstavnike jedinica lokalne samouprave	Kontinuirano

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
23.	Kreirati planove borbe protiv korupcije u jedinicama lokalne samouprave u BiH	Druga godina provedbe Strategije
24.	Kreirati planove integriteta u jedinicama lokalne samouprave u BiH	Druga godina provedbe Strategije
25.	Provođenje antikoruptivnih kampanja u jedinicama lokalne samouprave u BiH	Kontinuirano
26.	Uspostaviti mehanizme za prijavu korupcije u jedinicama lokalne samouprave u BiH	Treća godina provedbe Strategije
Strateški program Unapređenje sistema koordinacije i saradnje		
27.	Unapređenje saradnje tijela za sprječavanje korupcije u BiH i zajednička provedba antikorupcijskih aktivnosti	Kontinuirano
28.	Formirati zajednički tim trenera/edukatora sastavljen od predstavnika tijela za sprječavanje korupcije u BiH	Prva godina provedbe Strategije
29.	Dostavljanje podataka o provedbi strategija i akcionih planova	Kontinuirano
30.	Razvoj i ustupanje alata za efikasnu borbu protiv korupcije	Kontinuirano
Strateški cilj 2 Razvijanje, promoviranje i provođenje preventivne antikorupcijske aktivnosti u javnom i privatnom sektoru		
Strateški program Smanjenje mogućnosti pojave korupcije kroz unapređenje proaktivne transparentnosti institucija i poboljšanje primjene zakona o slobodi pristupa informacijama (ZOSPI)		
31.	Podsticati i unaprijediti proaktivnu transparentnost u radu institucija sa javnim ovlaštenjem u BiH u skladu sa standardima Partnerstva za otvorenu vlast (Open Government Partnership)	Kontinuirano
32.	Imenovati službenika za informisanje i izraditi vodič i indeks registra informacija u onim institucijama sa javnim ovlaštenjem u BiH gdje to još nije urađeno	Prva godina provedbe Strategije
Strateški program Povećanje transparentnosti prikupljanja i trošenja finansijskih sredstava političkih stranaka u BiH u skladu sa GRECO preporukama		
33.	Inicirati izmjene i dopune zakona u BiH koji reguliraju finansiranje političkih stranaka i izbornih kampanja u BiH u skladu sa međunarodnim preporukama	Prva godina provedbe Strategije

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
34.	Usvojiti predložene izmjene i dopune zakona u BiH koji reguliraju finansiranje političkih stranaka i izbornih kampanja u skladu sa međunarodnim preporukama	Druga godina provedbe Strategije
35.	Definirati zakonsku obavezu prijavljivanja nefinansijskih (tzv. in-kind) donacija političkih stranaka	Druga godina provedbe Strategije
Strateški program Povećanje nadzora i odgovornosti nad planiranjem i izvršenjem budžeta		
36.	Razviti metodologiju praćenja realizacije programa/projekata finansiranih iz budžeta	Prva godina provedbe Strategije
37.	Praćenje realizacije programa/projekata finansiranih iz budžeta	Kontinuirano
38.	Osigurati transparentnost planiranja, prikupljanja i trošenja javnih sredstava	Kontinuirano
Strateški program Osiguranje jednakog tretmana građana i privrednih subjekata u pogledu prikupljanja poreza, carina i drugih dažbina		
39.	Analizirati primjenu zakonskih propisa i procedura iz oblasti prikupljanja poreza, carina i drugih dažbina	Treća godina provedbe Strategije
40.	Na osnovu analize predložiti unapređivanje normativnog okvira i procedura za prikupljanja poreza, carina i drugih dažbina	Treća godina provedbe Strategije
Strateški program Razvijanje kulture integriteta i etičnosti u javnim institucijama u BiH		
41.	Osigurati dosljednu primjenu etičkih kodeksa u institucijama sa javnim ovlaštenjem u BiH	Kontinuirano
42.	Analizirati etičke kodekse s ciljem ujednačavanja na svim nivoima u BiH	Treća godina provedbe Strategije
43.	Uvesti zakonsku obavezu za implementaciju planova integriteta za javne institucije u BiH	Druga godina provedbe Strategije
44.	Analiza radnih procesa s ciljem prepoznavanja mogućnosti za zloupotrebu diskrecionih ovlaštenja	Kontinuirano
45.	Inicirati izmjene i dopune zakonskih i podzakonskih akata u kojima su prepoznati rizici za zloupotrebu diskrecionih ovlaštenja	Kontinuirano
46.	Jačati odgovornost državnih službenika	Kontinuirano

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
47.	U institucijama u BiH imenovati osobu koja bi bila zadužena za nadzor nad provođenjem plana integriteta i ostalih antikorupcijskih dokumenata	Kontinuirano
48.	Jačanje kapaciteta organizacionih jedinica za ljudske resurse u institucijama u BiH	Kontinuirano
49.	Uvesti u upotrebu softversko rješenje CRA alat za izradu planova integriteta	Druga godina provedbe Strategije
50.	Obuka javnih službenika o korištenju digitalnih antikorupcijskih alata	Druga godina provedbe Strategije
51.	Proces digitalizacije preventivnih mehanizama u borbi protiv korupcije te objava registara sa ciljem omogućavanja transparentnijeg rada javnih institucija	Kontinuirano
Strateški program Uspostavljanje funkcionalnog sistema za utvrđivanje sukoba interesa i provjeru imovinskih/finansijskih obrazaca u skladu sa GRECO preporukama		
52.	Izvršiti usklađivanje normativnog okvira za rješavanje sukoba interesa na svim nivoima u BiH	Druga godina provedbe Strategije
53.	Izmijeniti normativni okvir kojim se reguliraju imovinski/finansijski kartoni u skladu sa načelima zakona o sukobu interesa i međunarodnim preporukama	Prva godina provedbe Strategije
54.	Uvesti obavezu prijavljivanja imovine/finansijskih interesa za bliske srodnike i povezana lica	Prva godina provedbe Strategije
55.	Uspostaviti saradnju sa nadležnim organima u cilju uspostave efikasnog mehanizma kontrole imovinskih/finansijskih obrazaca	Treća godina provedbe Strategije
Strateški program Kontinuirano usklađivanje zakonodavnog okvira i jačanje kapaciteta u oblasti javnih nabavki		
56.	Profesionalizacija u sistemu provođenja javnih nabavki	Druga godina provedbe Strategije
57.	Vršiti obuke zaposlenih u institucijama sa javnim ovlaštenjima u BiH u vezi sa pitanjem sprečavanja korupcije u provođenju javnih nabavki	Kontinuirano
Strateški program Jačanje kadrovskih i drugih kapaciteta i pravnog okvira za unapređenje rada revizijskih institucija		

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
58.	Analizirati potrebe za unapređenje rada revizijskih institucija za otkrivanje nepravilnosti u radu institucija sa javnim ovlaštenjima u BiH	Druga godina provedbe Strategije
59.	Jačati kapacitete revizorskih institucija na svim nivoima u BiH za vršenje njihovih nadležnosti u prevenciji korupcije	Kontinuirano
60.	Povećati transparentnost nalaza obavljenih nadzora revizijskih institucija sa periodičnim objavljivanjem podataka o provedenim aktivnostima i njihovim nalazima	Kontinuirano
Strateški program Jačanje kadrovskih kapaciteta i pravnog okvira za unapređenje rada inspekcijskih organa		
61.	Unaprijediti rad i jačati kapacitete inspekcijskih organa u BiH	Kontinuirano
62.	Povećati transparentnost nalaza obavljenih kontrola inspekcijskih organa sa pravovremenim objavljivanjem podataka o provedenim aktivnostima i njihovim nalazima	Kontinuirano
Strateški program Jačanje uloge zakonodavnih tijela u oblasti borbe protiv korupcije		
63.	Provesti anketu upoznatosti članova zakonodavnih tijela u BiH sa međunarodnim obavezama i antikorupcijskim standardima na planu sprječavanje korupcije	Druga godina provedbe Strategije
64.	Educirati predstavnike zakonodavnih tijela iz oblasti prevencije i borbe protiv korupcije	Kontinuirano
65.	Jačati ulogu komisija zakonodavnih tijela u oblasti prevencije korupcije	Druga godina provedbe Strategije
66.	Provoditi obavezne javne rasprave u procesu donošenja antikoruptivnog zakonodavstva	Kontinuirano
67.	Provođenje obaveznog dodatnog razmatranja negativnih i revizorskih izvještaja sa rezervom	Kontinuirano
Strateški program Prevencija korupcije u odnosima javnog i privatnog sektora		
68.	Uspostaviti sistem koordinacije između privrednih komora u oblasti prevencije korupcije u BiH	Prva godina provedbe Strategije
69.	Uspostaviti saradnju između privrednih komora i tijela za sprječavanje korupcije u BiH	Prva godina provedbe Strategije
70.	Uspostaviti mehanizme za prijavu korupcije u privatnom sektoru u BiH	Prva godina provedbe Strategije

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
71.	Vršiti promociju antikorupcionog djelovanja na web stranicama komora	Druga godina provedbe Strategije
72.	Uspostaviti saradnju između tijela za sprječavanje korupcije u BiH i privrednih komora	Kontinuirano
73.	Vršiti promociju antikorupcijskih standarda u privatnom sektoru	Prva godina provedbe Strategije
74.	Analizirati učinke promocije antikorupcijskih standarda u privatnom sektoru	Četvrta godina provedbe Strategije
75.	Provođenje antikorupcijskih kampanja u privatnom sektoru	Kontinuirano
76.	Edukacija predstavnika privatnog sektora iz oblasti antikorupcije	Kontinuirano

Strateški program

Unapređenje pravnog okvira za aktivnije učešće privatnog sektora u borbi protiv korupcije

77.	Izvršiti analizu postojećih zakonskih rješenja sa ciljem eliminiranja korupcije u odnosima javnog i privatnog sektora	Prva godina provedbe Strategije
78.	Na osnovu analize inicirati izmjene i dopune zakonskih propisa	Druga godina provedbe Strategije
79.	Izvršiti analizu zakonskih rješenja koja se odnose na postupak registracije privrednih subjekata	Prva godina provedbe Strategije
80.	Na osnovu provedene analize, izmjeniti postojeća zakonska rješenja	Druga godina provedbe Strategije
81.	Izvršiti usklađivanje etičkih kodeksa privrednih komora	Prva godina provedbe Strategije

STRATEŠKI CILJ 3

Unapređenje djelotvornosti i efikasnosti pravosudnih institucija i organa za provođenje zakona u otkrivanju i procesuiranju koruptivnih krivičnih djela

Strateški program

Unapređenje normativnog okvira za dokazivanje i procesuiranje koruptivnih krivičnih djela

82.	Analizirati materijalne i procesne krivične zakone u BiH relevantne za procesuiranje predmeta korupcije i dati odgovarajuće preporuke	Druga godina provedbe Strategije
83.	U skladu sa rezultatima analiza izvršiti izmjene i dopune materijalnih i procesnih krivičnih zakona u BiH	Treća godina provedbe Strategije

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
84.	Uskladiti i unaprijediti propise u disciplinskim postupcima na svim nivoima u BiH	Druga godina provedbe Strategije
85.	Uvesti mehanizme nadzora nad procesom dodjeljivanja branilaca po službenoj dužnosti	Prva godina provedbe Strategije
86.	Unaprijediti propise o vještacima u BiH	Treća godina provedbe Strategije
Strateški program Jačanje integriteta i nezavisnosti pravosudnih institucija i agencija za provođenje zakona		
87.	Izvršiti analizu propisa i akata kojima se reguliše zapošljavanje u pravosudnim institucijama i agencijama za provedbu zakona u BiH	Druga godina provedbe Strategije
88.	Omogućiti veću transparentnost postupka imenovanja u agencijama za provedbu zakona u BiH	Kontinuirano
89.	Osigurati transparentnost imovinskih kartona nosilaca pravosudnih funkcija u BiH	Kontinuirano
90.	Uvođenje zakonske obaveze dostavljanja i periodične kontrole imovinskih kartona policijskih službenika u agencijama za provedbu zakona u BiH	Druga godina provedbe Strategije
91.	Unaprijediti kodekse ponašanja za policijske službenike posebno u dijelu koji se odnosi na sukob interesa	Prva godina provedbe Strategije
92.	Javno objavljivanje svih presuda u BiH	Kontinuirano
Strateški program Unapređenje efikasnosti pravosudnih institucija i agencija za provođenje zakona u dokazivanju i procesuiranju koruptivnih krivičnih djela		
93.	Osigurati nadzor u procesu izrade i finaliziranja optužnica u predmetima korupcije	Kontinuirano
94.	Pratiti rezultate primjene Uputstva za prioritarno procesuiranje predmeta korupcije na visokom nivou	Kontinuirano
95.	Provesti analizu internih mehanizama zaštite informacija pribavljenih istražnim radnjama	Treća godina provedbe Strategije
96.	Analizirati pravosnažne oslobađajuće presude u predmetima koruptivnih krivičnih djela	Kontinuirano
97.	Objavljivati statističke podatke u vezi sa brojem istraga, te podignutih, prihvaćenih i odbijenih optužnica, kao i broja presuda po koruptivnim krivičnim predmetima	Kontinuirano

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
98.	Pratiti primjenu smjernica o-otvaranja finansijskih istraga u predmetima korupcije	Kontinuirano
99.	Izrada smjernica za donošenje obavezujućeg uputstva o dodatnim kriterijima za zaključivanje sporazuma o priznanju krivice te iznalaženju učinkovitih mehanizama kontrole njihovog postupanja	Druga godina provedbe Strategije
100.	Uvesti u praksu da izvještaji o radu tužilaštava u BiH sadržavaju podatke o broju istraga pokrenutih po osnovu revizorskih izvještaja/nalaza	Prva godina provedbe Strategije
Strateški program Koordinacija i unapređenje saradnje u otkrivanju i dokazivanju korupcije		
101.	Provoditi specijalističke obuke za sudije, tužioce i vještake	Kontinuirano
102.	Analizirati provedbu Uputstva o postupanju i saradnji policijskih službenika i tužilaca	Prva godina provedbe Strategije
103.	Uspostaviti mehanizme za prijavljivanje korupcije u institucijama sa javnim ovlaštenjima u BiH	Prva godina provedbe Strategije
104.	Kontinuirano promovirati sisteme za prijavljivanje korupcije i mehanizme zaštite prijavitelja korupcije	Kontinuirano
STRATEŠKI CILJ 4 Uključivanje cjelokupnog društva u borbi protiv korupcije		
Strateški program Unapređenje saradnje antikorupcijskih tijela i institucija s organizacijama civilnog društva, medijima i akademskom zajednicom		
105.	Unaprijediti i jačati saradnju sa OCD, udruženjima novinara i medijima i akademskom zajednicom u cilju borbe protiv korupcije	Kontinuirano
106.	Razmjenjivati međunarodna iskustva i prakse sa OCD, udruženjima novinara, medijima i akademskom zajednicom u cilju unapređenja borbe protiv korupcije	Kontinuirano
107.	Omogućiti OCD praćenje primjene planova integriteta i planova borbe protiv korupcije na svim nivoima u BiH	Treća godina provedbe Strategije
108.	Provoditi antikorupcijske projekte tijela za sprječavanje korupcije u BiH i institucija sa antikorupcijskim nadležnostima sa akademskom zajednicom, medijima i OCD	Kontinuirano
109.	Kreirati ujednačene smjernice za saradnju sa akademskom zajednicom, medijima i OCD u definiranju politika za efikasnu borbu protiv korupcije u BiH	Treća godina provedbe Strategije

Strateški program

Jačanje etike i integriteta djece i omladine i promocija dobrih praksi

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
110.	Osigurati partnerstvo javnog sektora i OCD u provedbi projekata na planu jačanja etike i integriteta djece i omladine	Kontinuirano
111.	Ujednačiti programe iz oblasti etike i integriteta u obrazovnim institucijama u BiH	Druga godina provedbe Strategije
112.	Stručno usavršavati nastavni kadar u oblasti antikorupcije, etike i integriteta	Kontinuirano
113.	Provoditi javne pozive za učešće učenika u izradi radova na temu borbe protiv korupcije	Kontinuirano
114.	Podizati svijesti staratelja / roditelja u oblasti antikoruptivnog odgoja kroz obrazovni sistem	Kontinuirano

Strateški program

Podizanje svijesti o pojavnim oblicima, štetnim posljedicama i mogućnostima suzbijanja korupcije

115.	Pripremiti i provoditi kampanje u vezi sa štetnim posljedicama korupcije po građane	Kontinuirano
116.	Provoditi antikoruptivne kampanje putem društvenih mreža.	Kontinuirano
117.	Izraditi i primjeniti antikorupcijske on-line alate	Treća godina provedbe Strategije
118.	Uspostaviti saradnju sa javnim emiterima na planu emitiranja programa iz oblasti etike i integriteta, s ciljem jačanja moralnih vrijednosti	Treća godina provedbe Strategije

Strateški program

Unapređenje proaktivne transparentnosti u procesima dodjeljivanja finansijskih sredstava iz budžeta

119.	Uspostaviti jasne kriterije za dodjeljivanje finansijskih sredstava iz budžeta medijima i OCD	Treća godina provedbe Strategije
120.	Osigurati proaktivnu transparentnost postupaka za dodjeljivanje finansijskih sredstava iz budžeta organizacijama civilnog društva i medijima	Kontinuirano
121.	Uvesti obavezu za sve institucije u BiH da javno objavljuju podatke o iznosu i namjeni sredstava koja dodjeljuju organizacijama civilnog društva i medijima	Kontinuirano

Br.	Aktivnost	Rok za provedbu
122.	Osigurati proaktivnu transparentnost o utrošku finansijskih sredstava dodjeljenih iz budžeta organizacijama civilnog društva i medijima	Kontinuirano
123.	Osigurati proaktivno objavljivanje informacija o finansijskom poslovanju javnih medija u BiH	Kontinuirano
124.	Osigurati transparentnost vlasničke strukture medija u BiH u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka	Kontinuirano